

Bristande tillgänglighet på socialkontor och vårdcentraler gör att personer med funktionsnedsättning riskerar att stängas ute från vård och stöd. Det visare en kartläggning som Socialstyrelsen gjort.

TEXT: ULRIKA NILSSON

Granskning avslöjar brister

Utestängs från vård

SOCIALSTYRELSEN granskade 500 distriktsläkarmottagningar och 250 socialkontor, där framkomlighet och möjligheten att ta del av information och att kommunicera oavsett funktionsförmåga undersöktes.

Resultatet, som presenteras i rapporten "Tillgänglighet ur ett funktionshinderperspektiv" ger en dystur bild.

Utrustning saknas

Majoriteten av vårdcentraler och socialkontoren uppvi-

sar så stora brister att vissa grupper riskerar att få vänta på, och i värsta fall helt uteslutas från, vård och omsorg.

För personer med nedsatt rörelseförmåga är tillgängligheten relativt god, men för personer med kommunikationssvårigheter som syn- och hörselnedsättning, är situationen betydligt sämre.

Inte ens hälften av verksamheterna är anpassade för personer med synnedsättning.

Endast var tionde inrättning har information för personer

med lässvårigheter. Hörsel- teknisk utrustning saknas helt.

Rapporten kommer det år då Sverige enligt en nationell handlingsplan för handikappolitiken skall vara fullt tillgängligt.

Avslöjande

HRF:s förbundsordförande, Jan-Peter Strömberg, tycker att siffrorna är nedslående och avslöjande för hur det ser ut på många håll i samhället.

– Man tror att man skapar tillgänglighet med fasta installationer som ramper och hissar, men det handlar om så mycket mer.

Han vill särskilt nämna två ganska enkla lösningar som ofta glöms bort.

Det enda är en bärbar kommunikationsutrustning, med mikrofon och mottagare. Det

andra är skrivtolk.

– Enda sättet att komma åt detta är att skriva om diskrimineringslagen så att bristande tillgänglighet räknas som grund för diskriminering, säger han. (Se även artikel på nästa sida.)

Uppenbar risk

Karin Flyckt, utredare på Socialstyrelsen, hoppas att rapporten ska bli en ögonöppnare för vårdcentraler och socialkontor.

– Risken för missförstånd och förhastade slutsatser är uppenbar om patienten eller klienten inte har möjlighet att göra sig förstådd. Det påverkar starkt möjligheten att ge personen god vård och rätt sorts stöd, säger hon.

Auris har utan framgång bett folkhälsominister Maria Larsson om en kommentar. ●

FOTO: MOSTPHOTOS

Tillgänglighet "bortom fagert tal"

UTREDNINGEN OM BRISTANDE tillgänglighet har skickats ut på remiss.

"Bortom fagert tal": Förslag till förbud mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet, heter rapporten där utredaren Hans Ytterberg föreslår att bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning införs i diskrimineringslagen.

Kostnader

Innan ett beslut kan tas måste dock kostnaderna utredas.

I januari 2009 fick Sverige en sammanhållen och skärpt diskrimineringslag, men i den räknas inte bristande tillgänglighet som en diskrimineringsgrund.

Regeringen tillsatte hösten 2008 en utredning om hur bristande tillgänglighet skulle kunna regleras som en form av diskriminering.

– Jag vet att den här frågan är mycket viktig för alla funktionshindrade. Jag är därför glad att kunna driva frågan framåt ytterligare ett steg, säger integrations- och jäm-

ställdhetsminister Nyamko Sabuni.

En statlig myndighet kommer att få i uppdrag att ytterligare belysa vilka kostnader som kan uppstå för privata och offentliga aktörer.

Den kompletterande kostnadsberäkningen ska vägas samman med remissvaren på Hans Ytterbergs utredning innan regeringen lägger fram ett lagförslag till riksdagen.

Delade känslor

– Vi är glada för att det efter alla år är på gång att bli en lagstiftning lik den som finns i flera andra länder, till exempel Norge, säger Hans Filipsson, grundare och språkrör för Marschen för tillgänglighet som i slutet av maj hölls för åttonde året i rad.

– Men vi blir bekymrade när departementet lägger så stor vikt vid kostnadsanalysen. Kommer det att bli mindre diskriminerande om det är dyrare att åtgärda?

STEFAN ANDERSSON

Fotnot: I april skrev flera handikapporganisationer, däribland HRF, ett öppet brev till regeringen där man krävde att utredningen skulle offentliggöras.

FOTO: PAVEL FLARO

Knappval och röstmeddelanden försvårar

Jan-Olof Bergold, ombudsman med ansvar för tillgänglighetsfrågor på HRF, säger att det för hörselskadades del inte bara handlar om teknisk utrustning.

– Ljudmiljön är oftast avgörande för om vi ska kunna höra. Till-

gänglighet i telefon är också viktig, det bör inte vara knappval och röstmeddelanden.

Han uppmanar föreningar och distrikt att se över hur det ser ut på hemmaplan och driva frågan lokalt.

Förlust som gav något gott

DET BLÄSER KRAFTIGT och vinden piskar upp vågorna över vattenbrytaren i det lilla fiskeläget Pisciotta. På kajen i hamnen ser jag en liten gumma som går lätt framåtlutad med bestämda steg mot de små fiskebåtar som ligger förtöjda. Hon heter Angiolina och har drivit restaurang här sedan 1950-talet. Då och då stannar hon upp, knyter schaletten hårdare om huvudet, och kastar en blick ut mot det stormande havet.

Måsarna skriker ut sin hunger när de cirklar runt över fiskebåtarna. Men Angiolina hör dem inte.

Angiolina var bara 22 år gammal när hon förlorade sin hörsel i en olycka. I ett samhälle där människor med funktionshinder kallades *disabilitati*, *odugliga*, fanns egentligen ingen framtid för en ung döv flicka.

Det var i köket som hon efter olyckan upptäckte att maten inte bara stillar hungern utan också kan kommunicera med oss. Genom att utveckla lukt- och smaksinnena fick hon nya upplevelser varje dag: maten talade med henne.

Angiolina smakade och doftade på alla råvaror som hon använde i köket. Så upptäckte hon hur brödet från byns bagare doftade sol och vetefält. Hon kände skillnaden mellan den ansjovis som de lokala fiskarna fångat i nät och den som trälats av stora fiskefartyg. Doften från den lokala fårosten berättade inte bara var djuren betat utan till och med under vilken årstid som osten ystats.

Mitt möte med Angiolina fick mig att förstå att en plats kan ha sina egna smaker och dofter om man har förstånd att ta vara på sina mattraditioner. Det är när maten har någonting att berätta som den blir spännande.

Självklart sörjer Angiolina förlusten av sin hörsel. Men jag märker också hur hon funnit tröst i att utveckla andra sinnen. Den franske gastronomen Brillat-Savarin hade samma upplevelse: "Nöjet vid bordet tillhör alla åldrar, alla stånd, alla länder och alla tider. Det kan förenas med alla andra nöjen, och håller sig in i det sista för att trösta oss över förlusten av de övriga."

Restaurangen har stängt för kvällen. Angiolina går ut på kajen och blickar ut över det Tyrrenska havet som nu skiftar i sina sju blåa nyanser. Vinden har bedarrat och vågorna kluckar åter stilla mot stranden. I morgon kan fiskarna gå ut. Hon tittar upp mot himlen och ser en stjärna falla. Jag tror hon fångade den.

Bo Hagström

har med tv-programmet Solens mat fått en plats i tittarnas hjärtan. Han har även skrivit fem böcker om italiensk mat. I höst utkommer Buonissimo – italienska kök och smultronställen.

FOTO: PER ANDERS RUBEIUS / SVT